

• T.B.M.M.
CUMHURİYET HALK PARTİSİ

Grup Başkanlığı

Tarih : 29 Nisan 2026

Sayı : 18691

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

44047

Aşağıda belirtilen sorularımın, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum tarafından Anayasa'nın 98'inci ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri uyarınca yazılı olarak cevaplandırılmasını saygılarımla arz ederim.
27.04.2026

Av. Mahmut TANAL
CHP Şanlıurfa Milletvekili

Muş'un Varto ilçesinde planlanan Jeotermal Enerji Santrali (JES) projesinin çevresel, tarımsal ve toplumsal etkilerine ilişkin ciddi iddialar ve bölge halkının yoğun itirazları kamuoyuna yansımıştır. Basına yansıyan bilgilere göre, söz konusu projenin yabancı sermayeli bir şirket tarafından yürütülmesinin planlandığı, ancak projenin bölgenin tarım arazileri, mera alanları, yeraltı ve yerüstü su kaynakları ile ekolojik dengesi üzerinde telafisi güç zararlar doğurabileceği yönünde ciddi kaygılar bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bölge halkı; yaşam alanlarının, geçim kaynaklarının ve doğal çevrenin tehdit altında olduğunu ifade etmekte; projenin hayata geçirilmesi halinde tarımsal üretim, hayvancılık faaliyetleri ve su kaynakları üzerinde geri dönüşü olmayan etkiler yaratılacağını dile getirmektedir. Bu durum, yalnızca yerel bir çevre sorunu değil, aynı zamanda kamu yararı, çevre hakkı ve yaşam hakkı bakımından değerlendirilmesi gereken bir mesele niteliğindedir.

Anayasa'nın 56'ncı maddesi uyarınca herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir ve çevrenin korunması devletin yükümlülüğü altındadır. Bu kapsamda çevresel etkileri tartışmalı olan projelerde bilimsel esaslara dayalı değerlendirme yapılması, halkın katılımının sağlanması ve etkin denetim mekanizmalarının işletilmesi zorunludur.

Öte yandan, JES projelerine ilişkin olarak farklı bölgelerde su kaynaklarının azalması, toprak yapısının bozulması, kimyasal atıkların çevreye zarar vermesi ve jeolojik risklerin artması gibi sonuçlar doğurduğuna dair çok sayıda bilimsel çalışma ve yerel gözlem bulunmaktadır. Bu çerçevede, söz konusu projenin tüm yönleriyle değerlendirilmesi, kamu yararı ilkesine uygunluğunun denetlenmesi ve olası zararların önceden tespit edilmesi büyük önem taşımaktadır.

Bu bağlamda;

1. Muş ili Varto ilçesinde planlanan söz konusu JES projesi için Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) süreci başlatılmış mıdır? Başlatılmış ise mevcut aşaması nedir?
2. Projeye ilişkin "ÇED Gerekli Değildir" veya "ÇED Olumlu" kararı verilmiş midir? Verildiyse bu karar hangi bilimsel rapor ve verilere dayanmaktadır?
3. Proje sahasının tarım arazileri, mera alanları, su havzaları ve doğal yaşam üzerindeki etkilerine ilişkin Bakanlığınızca hazırlanmış veya incelenmiş raporlar var mıdır?
4. Projenin yeraltı su kaynakları, içme suyu rezervleri ve tarımsal sulama olanakları üzerindeki etkileri değerlendirilmiş midir?

5. Halkın katılımı toplantısı yapılmış mıdır? Yapıldıysa kaç kişi katılmış, yurttaşların itiraz ve görüşleri tutanak altına alınmış mıdır?
6. Bölge halkı, meslek odaları ve sivil toplum kuruluşlarının projeye yönelik itirazları Bakanlığınıza ulaşmış mıdır? Bu itirazlar doğrultusunda herhangi bir inceleme başlatılmış mıdır?
7. Söz konusu proje için ruhsat, lisans, izin veya tahsis süreçlerinde hangi kamu kurum ve kuruluşları görev almıştır?
8. Projenin tarımsal üretim, hayvancılık ve mera kullanımı üzerindeki etkilerine ilişkin Tarım ve Orman Bakanlığı ile ortak bir değerlendirme yapılmış mıdır?
9. JES projeleriyle ilişkilendirilen su azalması, toprak bozulması, kimyasal kirlilik ve jeolojik riskler bakımından bu projeye özgü bir risk analizi yapılmış mıdır?
10. Bölge halkının “yaşam alanlarımız tehdit altında” yönündeki itirazları karşısında projenin yeniden değerlendirilmesi yönünde bir işlem başlatılacak mıdır?
11. Projenin çevresel ve toplumsal etkileri bakımından bugüne kadar herhangi bir idari inceleme, denetim veya soruşturma başlatılmış mıdır? Başlatılmış ise sonucu nedir?
12. Proje kapsamında mevzuata aykırılık tespit edilmiş midir? Tespit edilmişse sorumlular hakkında idari veya adli işlem başlatılmış mıdır?
13. Söz konusu projenin mevcut haliyle uygulanması halinde ortaya çıkabilecek zararların önlenmesine yönelik Bakanlığınızca alınan veya alınması planlanan somut tedbirler nelerdir?
14. Projenin çevresel etkileri bakımından yeniden değerlendirilmesi veya iptal edilmesine yönelik bir çalışma yürütülmekte midir?
15. Bölge halkının mağduriyetinin giderilmesi ve çevresel risklerin ortadan kaldırılması için belirlenmiş bir takvim bulunmakta mıdır? Varsa bu takvim nedir?
16. Son 10 yıl içerisinde Türkiye genelinde JES projeleri nedeniyle açılan iptal davalarının sayısı kaçtır? Bu davaların kaç yargı kararıyla iptal edilmiştir?
17. Bakanlığınız, çevre hakkı ve kamu yararı ilkesi gereğince bu tür projelerde bağımsız bilim insanları, üniversiteler ve meslek odalarının katılımını zorunlu kılacak yeni bir düzenleme yapmayı planlamakta mıdır?
18. Çevresel etkileri tartışmalı projeler bakımından yerel halkın açık rızasını esas alan bir karar mekanizması oluşturulmasına yönelik bir çalışma bulunmakta mıdır?